

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Brood op de plank

1 maximumscore 2

- (1) sociale
- (2) omslagstelsel
- (3) collectieve dwang
- (4) averechtse selectie

- (1) en (2) juist 1
- (3) en (4) juist 1

2 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

Het percentage zzp'ers zonder aov is het (ongewogen) gemiddelde percentage zzp'ers zonder aov over alle klassen
 $= (64,8 + 53,0 + 45,8 + 34,8 + 23,0) / 5 = 44,3\%$ (meer dan 40%).

3 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Lagere inkomensgroepen (binnen de groep zzp'ers) hebben relatief vaak geen individuele aov (zie bron 1), dus bij arbeidsongeschiktheid zullen zij hun inkomen (sterk) zien dalen 1
- Hogere inkomensgroepen (binnen de groep zzp'ers) hebben relatief vaak een individuele aov (zie bron 1), dus bij arbeidsongeschiktheid zullen zij hun inkomen (grotendeels) behouden. Hierdoor worden de inkomensverschillen groter (= denivellering) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Werknemers in loondienst zijn verplicht verzekerd en zullen in geval van arbeidsongeschiktheid een uitkering ontvangen, 1
- terwijl een deel van de zzp'ers niet verzekerd is en daarom met een groter (secundair) inkomensverlies te maken krijgt bij arbeidsongeschiktheid dan arbeidsongeschikte werknemers uit eenzelfde inkomensklasse (en dus is er sprake van denivellering) 1

5 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Doordat de deelnemers aan een broodfonds elkaar kennen is er geen sprake van asymmetrische informatie tussen de leden, en 1
- zullen deelnemers elkaars risico kennen (en zal er een sociale norm zijn om elkaar te helpen ongeacht het risico), waardoor averechtse selectie geen (grote) rol speelt, en 1
- er is geen/weinig sprake van moral hazard, omdat deelnemers niet hun gezondheid op het spel zetten als gevolg van (bewust) roekeloos gedrag na deelname aan het broodfonds 1

6 maximumscore 3

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- Totale kosten: 24 maanden x (€ 10 maandelijkse contributie + € 112,50 maandelijkse inleg) + € 225 (inschrijfkosten) = € 3.165 1
- 4% van de deelnemers wordt ziek waardoor in totaal uit de pot wordt gehaald: $(0,04 \times 50 \times € 2.500 \times 24) = € 120.000$. Dit is een bijdrage van $€ 120.000 / 50 = € 2.400$ per persoon 1
- De totale inleg is $€ 112,50 \times 24 = € 2.700$;
De restitutie is $€ 2.700 - € 2.400 = € 300$
Per saldo betaalt Nelleke $€ 3.165 - € 300 = € 2.865$ 1

Opmerking

De voorwaarde van inleggen totdat de buffer van 36 keer de maandelijkse inleg bereikt is, speelt bij deze berekening geen rol, want die buffer is na 24 keer inleggen nog niet bereikt.

Opgave 2 Wokakkoord

7 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Als omgeschoolde Nederlandse koks het door Aziatische restaurants gewenste niveau niet bereiken, kunnen ze niet worden ingezet als kok in deze restaurants 1
- De investeringskosten van scholing kunnen op geen enkele andere manier worden terugverdiend 1

8 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

De WAV beperkt de toename van het aanbod van specialiteitenkoks. Het tekort zal daardoor blijven bestaan, waardoor de lonen zullen stijgen.

9 maximumscore 1

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

Na de toegenomen vraag is de vraag gelijk aan het aanbod

$$Q_{a_0} = 10.500 \text{ specialiteitenkoks}$$

$$Q_{v_1} = -1,2L + 44.640 = 10.500$$

$$L = \text{€ } 28.450$$

10 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- $Q_{v_1} = Q_a$ (bij het loon van € 25.000)
 $Q_{v_1} = -1,2 \times 25.000 + 44.640 = 14.640$ specialiteitenkoks 1
- Het arbeidsaanbod inclusief quotum is $10.500 + 900 = 11.400$ specialiteitenkoks
 Het quotum zou verhoogd moeten worden met $14.640 - 11.400 = 3.240$ specialiteitenkoks 1

11 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Lagere gemiddelde loonkosten kunnen leiden tot een verlaging van de prijs (van de gerechten) 1
- Als de afzetstijging (als gevolg van de prijsdaling) relatief groter is dan de prijsverlaging zal (per saldo) de totale omzet toenemen 1

Vraag	Antwoord	Scores
12	maximumscore 2	
	(1) stijgt	
	(2) aanbodlijn	
	(3) links	
	(4) afname	
	indien vier antwoorden juist	2
	indien drie antwoorden juist	1
	indien minder dan drie antwoorden juist	0

Opgave 3 Auto van de zaak

13	maximumscore 2	
	Een voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • CO₂-uitstoot is een negatief extern effect van autorijden, omdat de vervuiling niet tot uitdrukking komt in de prijs van autorijden (en dat leidt tot maatschappelijke kosten) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Doordat de fiscale bijtelling uitstootafhankelijk wordt (zie bron 1) zal de vervuiler meer gaan betalen voor meer CO₂-uitstoot. De CO₂-uitstoot zal afnemen, omdat de werknemer (via het prijsmechanisme) wordt gestimuleerd om een auto met minder CO₂-uitstoot te kiezen 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • Doordat de fiscale bijtelling uitstootafhankelijk wordt (zie bron 1) zal de vervuiler meer gaan betalen voor meer CO₂-uitstoot. Hierdoor wordt de vervuiling (als gevolg van CO₂-uitstoot) geïnternaliseerd en is er sprake van minder negatieve externe effecten 	2
14	maximumscore 2	
	Een voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Door de nieuwe regeling van fiscale bijtelling (zie bron 1) zullen consumenten/werknemers kiezen voor een auto met een lage uitstoot en worden autofabrikanten uitgedaagd nieuwe technieken te ontwikkelen om auto's te produceren die minder milieubelastend zijn 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe technieken / economische activiteiten leiden tot een hogere kwaliteit / kwantiteit van de productiefactoren en daarmee tot een structurele groei van de economie 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- Ze kiest voor Hyundai (vanwege de laagste aanschafwaarde en de laagste bijtelling. Daarmee heeft ze een bijtelling van 14% van de aanschafwaarde)

Bijtelling: 14% van € 14.065 = € 1.969,10	1
---	---
- Ook met de bijtelling valt haar inkomen in schijf 1:

37,1% van € 1.969,10 = € 730,54	1
---------------------------------	---

Opmerkingen

- *Een andere manier van afronden ook goed rekenen.*
- *Als er is gekozen voor een andere auto maximaal 1 scorepunt toekennen.*

Opgave 4 Een historisch lage rente

16 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Door een verlaging van de rente wordt geld lenen aantrekkelijker / wordt sparen minder aantrekkelijk (mits de algemene banken de renteverlaging doorgeven aan de consument) 1
- hierdoor nemen de bestedingen toe en zal, bij gelijkblijvende productie(capaciteit), de inflatie kunnen toenemen 1

17 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Consumenten verwachten *(verdere) prijsdaling* en *stellen hun aankopen uit*, en 1
- hierdoor *dalen de bestedingen* en *daalt de productie*. Dit leidt tot een lagere economische groei 1

Opmerking

De cursief gedrukte aspecten moeten genoemd of verwoord zijn voor toekenning van scorepunten.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Door een verlaging van de rente dalen de kosten van Europese producenten 1
- Hierdoor kunnen prijzen van Europese producten dalen ten opzichte van prijzen van Amerikaanse producten (waardoor de internationale concurrentiepositie van de VS verslechtert) 1

of

- Indien de ECB de rente verlaagt zal de rente in de VS relatief hoog zijn. Meer internationale beleggers zullen in de VS krediet willen verlenen. Hierdoor is er meer vraag naar de dollar waardoor de dollar apprecieert 1
- Amerikaanse producten worden in euro's duurder (waardoor de internationale concurrentiepositie van de VS verslechtert) 1

Opmerkingen

- *Bij een antwoord in de lijn van het tweede voorbeeld moeten kapitaalstroom en vraag naar dollars verwoord zijn voor het eerste scorepunt.*
- *Een beredenering vanuit de EU kan juist zijn.*

19 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Uit de figuur in bron 1 blijkt dat het vermogen van 55-plussers gemiddeld groter is dan dat van mensen onder de 55 jaar, en 1
- omdat het aandeel 55-plussers (relatief) hoog is, zal het totale vermogen (relatief) hoog zijn. Hierdoor is het aanbod op de vermogensmarkt (ten opzichte van de vraag relatief) hoog, waardoor de rente (relatief) laag is 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5 Olieprijzenoorlog in het vat

20 maximumscore 1

“Ten eerste werd in China – vanwege een uitbraak van het coronavirus – een groot deel van de industrie tijdelijk stilgelegd.”

21 maximumscore 2

Oligopolie.

Voorbeelden van relevante kenmerken zijn:

- er is sprake van een beperkt aantal aanbieders.
- er zijn toetredingsbarrières (beschikking over oliebronnen is voorwaardelijk voor toetreding).
- er is sprake van marktmacht (dit blijkt uit het gegeven dat er concurrentiestrijd is om marktaandeel).

indien oligopolie genoemd en twee kenmerken juist	2
indien oligopolie genoemd en een kenmerk juist	1
alle andere antwoorden	0

22 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- De dominante strategie voor Rusland is hoger aanbod handhaven, want ongeacht wat Saoedi-Arabië kiest, de omzetverandering is het minst negatief / het meest positief als Rusland kiest voor hoger aanbod handhaven ($\downarrow > \downarrow\downarrow$ en $\uparrow\uparrow > \uparrow$).
De dominante strategie voor Saoedi-Arabië is hoger aanbod handhaven, want ongeacht wat Rusland doet, de omzetverandering is het minst negatief / het meest positief als Saoedi-Arabië kiest voor hoger aanbod handhaven ($\downarrow > \downarrow\downarrow$ en $\uparrow\uparrow > \uparrow$)
- Het resultaat dat tot stand komt (handhaven, handhaven) is suboptimaal voor beide landen, want beider individuele resultaten zouden beter zijn als beide landen kiezen voor verlagen van het aanbod (en dus er is sprake van een gevangenendilemma)

1

1

23 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- De cel rechtsonder geeft weer dat beide landen hebben besloten om het aanbod te verlagen. Hierdoor zal de prijs van ruwe olie stijgen
- Uit de gegevens blijkt dat (voor beide landen) de omzet is toegenomen (\uparrow ; \uparrow) bij de gestegen prijs. Dit betekent dat er sprake is van een prijsinelastische vraag naar ruwe olie

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Bij aflezing van bron 2 zijn de gemiddelde totale kosten voor de VS ongeveer US\$ 36 ($21,5 + 9,4 + 5,5 = \text{US\$ } 36,4$), dat is meer dan de marktprijs van US\$ 30 en de productie is dan niet kostendekkend 1
- (De nieuwe prijs is 70% van de oude prijs, dus) de oude marktprijs was $\frac{30}{0,7} = \text{US\$ } 42,86$, dat is meer dan US\$ 36,4 en de productie was toen wel kostendekkend (en er werd wel winst gemaakt) 1

25 maximumscore 2

Nee

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- Omdat de prijs hoger is dan de gemiddelde variabele kosten (en omdat de constante kosten op korte termijn doorlopen) 1
- zal de VS (niet stoppen maar) blijven produceren met als doel om het verlies te minimaliseren / is het verlies bij blijven produceren lager dan het verlies bij stoppen 1

26 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Door de lage olieprijs bieden olieproducenten minder olie aan terwijl deze wel is geproduceerd 1
 - Hierdoor stijgt de vraag naar opslagcapaciteit / olietankers en stijgt (bij gelijkblijvend aanbod) de prijs van olietankers 1
- of
- Door de lage olieprijs kan het voor importeurs / oliehandelaren goedkoper zijn om nu te kopen en op te slaan voor latere consumptie / doorverkoop 1
 - Hierdoor stijgt de vraag naar opslagcapaciteit / olietankers en stijgt (bij gelijkblijvend aanbod) de prijs van het gebruik van olietankers 1

27 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

- De lage olieprijs maakt het aantrekkelijker om olieproducten te gebruiken als brandstof in plaats van duurzame energie (substitutie) 1
- Hierdoor daalt de vraag naar duurzame energie en zal de prijs daarvan dalen, (met het gevolg dat de winstgevendheid op de investering in duurzame energieproductie daalt) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 Treinmonopolie

- 28 maximumscore 1**
 bij (1) constante kosten
 bij (2) prijs
- 29 maximumscore 1**
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 De gemiddelde variabele kosten zijn constant / De variabele kosten zijn
 proportioneel variabel, wat betekent dat ieder extra product telkens
 dezelfde hoeveelheid extra kosten met zich meebrengt (en dus geldt dat
 $MK = GVK$).
- 30 maximumscore 2**
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
- Het minimale verlies wordt (hetzelfde als de doelstelling maximale
 winst) bereikt bij de hoeveelheid Q waarbij $MO = MK$.
 (Het snijpunt ligt bij $Q = 2.000$ miljoen km) 1
 - In de grafiek is (bij $Q = 2.000$) te zien dat $P = GO = € 0,40$ per km
 (De gemiddelde opbrengsten per km zijn lager dan de gemiddelde
 kosten per km, waardoor er verlies geleden wordt) 1
- 31 maximumscore 1**
 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 Er is sprake van de marktform monopolie, omdat er voor elk traject / elke
 regio steeds één aanbieder van passagiersvervoer is.

Bronvermeldingen

Opgave 1

afbeelding

Wegwijs - 26-10-2015

bron 1

Vrij naar CBS, TNO via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/27/4-op-10-zzp-ers-geen-voorziening-arbeidsongeschiktheid>

bron 2

Vrij naar www.broodfonds.nl en <https://www.wegwijs.nl/artikel/2015/10/broodfonds-goed-alternatief-voor-arbeidsongeschiktheidsverzekering>

Opgave 2

tekst

Vrij naar 'Duizenden koks ophalen voor Aziatische keukens', De Telegraaf 16 januari 2019

Opgave 3

afbeelding

Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO). Geraadpleegd op 24 oktober 2019 van skao.nl.

Opgave 4

tekst

Vrij naar NOS Nieuws "ECB verlaagt rente en stort geld in de economie: wat hebben we eraan?" 12 september 2019, <https://nos.nl/artikel/2301455-ecb-verlaagt-rente-en-stort-geld-in-de-economie-wat-hebben-we-eraan.html>.

tekst

ECB 'Waarom zijn stabiele prijzen belangrijk?' 25 augustus 2021, www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/stableprices.nl.html

Opgave 5

bron 2

vrij naar Financieel Dagblad <https://fd.nl/ondernemen/1337258/crashende-olieprijs-is-oorlog-om-marktaandeel>

Opgave 6

tekst

Vrij naar Autoriteit consument en markt (ACM) "Spoormonitor 2018", 22 maart 2019 <https://www.acm.nl/sites/default/files/documents/spoormonitor-2018-2020-03-22.pdf>

Overige tabellen, grafieken en teksten

bron

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2023